

Ольга Вікторівна КУЧКОВА

здобувач,
викладач кафедри маркетингу,
ДВНЗ «Український хіміко-технологічний університет»
вул. 20 років Перемоги, буд 43, кв. 9, м. Дніпропетровськ, 49127, Україна,
E-mail: ajudag@yandex.ru
Телефон: +380665509924

ДОСЛІДЖЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО РЕГІОНУ НА ОСНОВІ STEP- І SWOT-АНАЛІЗУ

Кучкова, О. В. Дослідження конкурентоспроможності логістичної системи Дніпропетровського регіону на основі STEP- і SWOT-аналізу [Текст] / Ольга Вікторівна Кучкова // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2014. – Том 16. – № 1. – С. 79-85. – ISSN 1993-0259.

Анотація

Вступ. Для створення сприятливого конкурентоспроможного економічного клімату Дніпропетровського регіону необхідно дослідити логістичну систему області.

Мета. Метою нашої статті є теоретико-методологічне обґрунтування підходів до посилення конкурентоспроможності логістичної системи в умовах ринкового середовища та розробка практичних рекомендацій для подальшого підвищення ефективності підприємств у галузі.

Метод (методологія). У статті використовувалися системний підхід, STEP-аналіз, а також SWOT-аналіз.

Результати. Досліджено економічну природу категорії «конкурентоспроможність логістичної системи», проаналізовано проблеми розвитку і функціонування логістичної системи регіону в умовах конкурентного середовища. Визначено основні пріоритети розвитку професійної складської нерухомості. На основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що стратегія спрямована на вирішення наступних задач:

- формування доступної і стійкої логістичної системи як інфраструктурного базису для забезпечення соціально-економічного зростання та забезпечення умов для реалізації потреб громадян у перевезеннях;
- зниження сукупних транспортних витрат, у тому числі за рахунок підвищення ефективності функціонування логістичної системи регіону;
- підвищення інвестиційної привабливості регіону.

Логістична система регіону має значний потенціал для подальшого розвитку й успішного подолання наслідків економічної кризи за умови ефективного управління та повного використання наявних економічних, технологічних та організаційних ресурсів.

Ключові слова: конкурентоспроможність; логістика; логістична система; STEP-аналіз; SWOT-аналіз; стратегія.

Ольга Викторовна КУЧКОВАЯ

ИССЛЕДОВАНИЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ЛОГИСТИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ ДНЕПРОПЕТРОВСКОГО РЕГИОНА НА ОСНОВЕ STEP- И SWOT-АНАЛИЗА

Аннотация

Введение. Для создания благоприятного конкурентоспособного экономического климата Днепропетровского региона необходимо исследовать логистическую систему области.

Цель. Целью данной статьи является теоретико-методологическое обоснование подходов по усилению конкурентоспособности логистической системы в условиях рыночной среды и разработка практических рекомендаций для дальнейшего повышения эффективности предприятий в отрасли.

Метод (методология). В статье использовались системный подход, STEP-анализ, а также SWOT-анализ.

Результаты. Исследована экономическая природа категории «конкурентоспособность логистической

системы», раскрыты проблемы развития и функционирования логистической системы региона в условиях конкурентной среды. Определены основные приоритеты развития профессиональной складской недвижимости. На основе проведенного анализа можно сделать вывод, что стратегия направлена на решение следующих задач:

- формирование доступной и устойчивой логистической системы как инфраструктурного базиса для обеспечения социально-экономического роста и обеспечения условий для реализации потребностей потребителей в перевозках;
- уменьшение совокупных транспортных затрат, в том числе за счет повышения эффективности функционирования логистической системы региона;
- повышение инвестиционной привлекательности региона.

Логистическая система региона имеет значительный потенциал для дальнейшего развития и успешного преодоления последствий экономического кризиса при условии эффективного управления и полного использования имеющихся экономических, технологических и организационных ресурсов.

Ключевые слова: конкурентоспособность; логистика; логистическая система; STEP-анализ; SWOT-анализ; стратегия

Olga Viktorivna KUCHKOVA

PhD Student,
Lecturer of the Department of Marketing
SHEI "Ukrainian Chemical Technology University"
20 rokiv peremogy str., 43/9, Dnipropetrovsk, 49127, Ukraine,
E-mail: ajudag@yandex.ru
Phone: +380665509924

THE COMPETITIVENESS RESEARCHING OF THE LOGISTICS SYSTEM OF THE DNEPROPETROVSK REGION BASED ON STEP AND SWOT ANALYSIS

Abstract

Introduction. To create a favorable competitive economic climate in Dnepropetrovsk region it is necessary to investigate the logistics system.

The purpose of this article is substantiation of the theoretical and methodological approaches to increase the competitiveness of logistics system in the market environment. The article also deals with elaboration of the practical recommendations for improving the efficiency of industry enterprises.

Method (methodology). It is used a systematic approach, STEP-analysis and SWOT-analysis.

Results. It is inquired into matter of the category of "competitiveness" of the logistic system. Disclosing the problem of development and operation of regional logistics system in a competitive environment, the main priorities of the professional warehouse real estate are defined. The basic priorities of the professional warehouses development have been defined.

On the basis of received results of this analysis there have been done the conclusion that the strategy is directed on the decision of the following objectives:

- the formation of available sustainable logistics system as a infrastructure basis for providing socio-economic increasing and ensuring of conditions for the realization of citizens transportation needs;
- the reduction of total transportation costs, including the reduction due to increasing of functioning efficiency of the region's logistic system;
- the increasing of the region's investment attractiveness.

The region's logistic system has a significant potential for further development and successful overcoming of the economic crisis effects on condition of the effective management and complete usage of the existing economical, technological and organizational resources.

Keywords: competitiveness; logistics; logistics system; STEP-analysis; SWOT-analysis; strategy.

JEL classification: O330

Вступ

Сучасний етап економічного розвитку логістичної системи Дніпропетровського регіону зумовлює необхідність підвищення ефективності діяльності підприємств галузі. Для створення сприятливого конкурентоспроможного клімату у тому числі є необхідне: реформування логістичної системи, залучення наявних резервів транспорту, стимулювання інвестиційної діяльності, оновлення основних виробничих фондів складської нерухомості. Для активізації наявних логістичних систем необхідно

створити ефективну систему управління підприємствами галузі з метою усунення нераціональних та незаконних перешкод; організувати якісно нове планування та прогнозування соціально-економічних процесів; створити умови для найбільш продуктивної і якісної роботи персоналу за рахунок підвищення освітньо-кваліфікаційного та професійного рівня підготовки кадрів [1].

Загальні проблеми формування логістичних систем глибоко проаналізовані багатьма зарубіжними вченими, серед яких Д. Бауерсокс, Д. Клосс, Д. Ламберт, С. Ленглі, К. Мельцер, І. Шнайдер та ін. Концептуальні засади функціонування і розвитку логістичних систем досліджують вітчизняні вчені, такі, як М. Данько [2], В. Зубенко [2], Т. Маселко [2], А. Новікова [3, с. 56-57], Т. Сирийчик [4], С. Співаковський [5, с. 12-13], С. Шевченко [2] та інші. Проведений аналіз наукової літератури свідчить про достатньо вагоме теоретичне обґрунтування проблеми функціонування та розвитку логістичної системи. Однак питання реалізації логістичної системи через різні системи залишається актуальним, серед науковців досі не вироблено єдиного підходу до стабільної стратегії функціонування та регіонального розвитку логістичної системи.

Мета та завдання статті

Метою статті є теоретико-методологічне обґрунтування підходів до посилення конкурентоспроможності логістичної системи в умовах ринкового середовища та розробка практичних рекомендацій щодо подальшого підвищення ефективності підприємств у галузі.

Для досягнення поставленої мети в роботі необхідно вирішити такі задачі:

- дослідити економічну природу категорії «конкурентоспроможність логістичної системи»;
- розкрити проблеми розвитку і функціонування логістичної системи Дніпропетровського регіону в умовах конкурентного середовища;
- визначити основні пріоритети розвитку професійної складської нерухомості;
- дослідити стратегію розвитку логістичної системи за допомогою STEP- і SWOT-аналізу.

Виклад основного матеріалу дослідження

Конкурентоспроможність - поняття комплексне, яке припускає декілька рівнів конкурентної переваги. Дослідження конкурентоспроможності логістичних систем в умовах економічної ситуації, яка склалася в Україні, дає змогу розглядати її як комплексну характеристику потенціальних можливостей забезпечення конкурентних переваг у перспективі. Джерелами конкурентних переваг є прогресивна організаційно-технологічна і соціально-економічна база регіону, вміння аналізувати та своєчасно здійснювати заходи щодо укріплення конкурентних переваг [1]. Застосування концепцій, принципів і методів логістики має на меті підвищення ефективності виробничо-комерційної діяльності товарообмінних операцій, що здійснюються суб'єктами інтегрованого ринку. Використання логістичного аналізу Дніпропетровського регіону передбачає якісну оцінку його результативності ще на стадії проектування інноваційних логістичних заходів. Така оцінка повинна бути комплексною і охоплювати комерційний бік товарообмінних операцій, що може бути досягнуто за допомогою SWOT- та STEP-аналізів.

SWOT-аналіз охоплює окремі підприємства, у зв'язку з цим виглядає необхідним застосування цього аналізу для оцінки виробничо-комерційної діяльності суб'єктів товарообмінних операцій з позицій логістики. Такий підхід підвищує об'єктивність і водночас точність оцінки результативності всієї виробничо-комерційної діяльності регіону.

Для розробки конкурентної стратегії розвитку Дніпропетровського регіону необхідно проаналізувати ринкове середовище, інакше стратегія виявиться нежиттєздатною. Одним з різновидів аналізу в управлінні економікою як окремих фірм, так і цілих територій (міст, регіонів) і навіть країн в останні десятиліття став STEP-аналіз. До речі, іноді STEP-аналіз ще називають PEST-аналізом, але по суті - це одне і те ж [2]. Його цілком можна розглядати як варіант системного аналізу, оскільки чинники, які відносяться до перерахованих чотирьох аспектів, звичайно, тісно взаємопов'язані і характеризують різні ієрархічні рівні суспільства як системи.

Перш ніж говорити про STEP-аналіз та SWOT-аналіз, потрібно розібратися в ринковому середовищі, яке активно ними досліджується. Ринкове середовище складається з двох частин - внутрішньої та зовнішньої.

Внутрішнє середовище (мікросередовище) можливо досліджувати за ключовими показниками. До нього належать сукупність суб'єктів і чинників, що роблять безпосередній вплив на можливості логістичних організацій обслуговувати своїх споживачів. У логістиці до навколишнього мікросередовища можна віднести різні служби самої транспортної організації, клієнтів транспорту, посередників-експедиторів, конкурентів, урядові органи і регіональні адміністрації, банки, засоби масової інформації (ЗМІ), контактні аудиторії та ін [6, с 44-45].

Під зовнішнім середовищем (макросередовище) мають на увазі сукупність суспільних і природних чинників, що впливають безпосередньо на діяльність організації. Це політичні, соціально-економічні,

правові, науково-технічні і природні чинники, які роблять вплив на організацію роботи логістичної системи і повинні враховуватися при розробці і реалізації маркетингових заходів.

Зовнішнє середовище досліджується за допомогою моделі STEP-аналізу. Цей метод є описовим і в найпростішому вигляді полягає в послідовному описі чинників: економічних, політичних, соціальних, технологічних. Результати здійсненого автором STEP-аналізу наведено в таблиці 1.

Для більш детального аналізу конкурентоспроможності логістичної системи Дніпропетровського регіону необхідно провести SWOT-аналіз. Вибираємо основні чинники, які можна зарахувати до сильних і слабких сторін, а також до можливостей і загроз зовнішнього середовища. Аналізуючи внутрішнє і зовнішнє середовище логістичної системи, визначаємо, по-перше, достатні або недостатні резерви удосконалення логістичної системи, котрі виправдали б надії споживачів. По-друге, в процесі створення концептуальної стратегії слід чітко визначити можливості та загрози побудови логістичної системи. Для цього буде створена перехресна матриця експрес-аналізу (табл. 2).

**Таблиця 1. STEP-аналіз конкурентоспроможності логістичної системи
Дніпропетровського регіону***

Фактори	Невикористані можливості	Загрози	Зроблені дії	Необхідно прийняти
Економічні фактори	– високий рівень підприємницької активності щодо реконструкції та випуску нового обладнання; – наявність різнопланового інвестиційного потенціалу; – наявність унікальних виробничих комплексів – співробітництво з сусідніми регіонами; - наявність унікальних виробничих комплексів.	– недостатня інвестиційна активність щодо розвитку логістичної системи; – незадовільний стан більшої частини площі професійної складської нерухомості.	– підвищення питомої ваги посередницької діяльності;	– підвищення рівня інформаційно-консультативної підтримки; – пошук додаткових позабюджетних коштів на розвиток професійної складської нерухомості; – підвищення інвестиційного клімату регіону; - реконструкція старих державних складських приміщень.
Політичні фактори	– відсутність взаєморозуміння між різними групами політичної еліти щодо напрямків розвитку складської нерухомості в регіоні;	– нестабільна політична ситуація в країні та регіоні.	– схвалення Концепції Державної програми реформування транспортної інфраструктури; – підвищення міжнародної політичної ініціативи в області забезпечення розвитку регіону	– підвищення кваліфікації рівня високопосадовців; – удосконалення законодавчої бази країни.
Соціальні фактори	– недостатньо інтенсивне використання геополітичного становища.	– посилення соціальної напруги на деяких територіях регіону через велику питому вагу осіб, які не беруть участь у виробничому процесі, не виконують позитивних суспільних функцій, не мають певного соціально-економічного статусу.	– підвищення кваліфікації персоналу; – розвинута мережа торгівельних послуг.	– підвищення рівня інфраструктури; – використання досвіду розвинених країн.
Технологічні фактори	– техніко-технологічне забезпечення виробничого комплексу; - рівень ефективності каналів збуту; - використання сучасних транспортних технологій.	– поступове «старіння» професійних кадрів.	– розробка нових інформаційних та інших ресурсів.	– упровадження науково-технічних розробок; - рівень автоматизації та механізації складських робіт; - використання сучасних складських технологій.

*Розробка автора

Таблиця 2. Експрес-аналіз можливостей і загроз з урахуванням сильних і слабких сторін логістичної системи Дніпропетровського регіону

	Можливості (Oі) 1. Високий рівень підприємницької активності, спрямованої на реконструкцію та випуск нового обладнання. 2. Наявність на ринку кваліфікованих фахівців з логістики 3. Система моніторингу і аудиту логістичної діяльності 4. Обґрунтування логістичної стратегії 5. Розвиток інформаційних технологій для інтегрованого управління. 6. Наявність різнопланового інвестиційного потенціалу. 7. Наявність унікальних виробничих комплексів. 8. Співробітництво з сусідніми державами. 9. Інтенсивне використання геополітичного становища. 10. Довгострокова підтримка розвитку логістики з боку держави. 11. Високі темпи розвитку економіки країни, глобалізації економіки. 12. Зростання виробництва всередині країни і внутрішнього ринку, зниження частки імпорту, зниження попиту на професійні складські приміщення.	Загрози (Ті) 1. Недостатня інвестиційна активність. 2. Незадовільний стан більшої частини площі складських приміщень. 3. Нестабільна політична ситуація в країні. 4. Посилення соціальної напруги на деяких територіях регіону через велику питому вагу осіб, що не беруть участь у виробничому процесі, не виконують позитивних суспільних функцій, не мають певного соціально-економічного статусу. 5. Поступове «старіння» професійних кадрів. 6. Уповільнення темпів розвитку економіки у зв'язку з можливим підвищення цін на сировину, зростання витрат. 7. Зростання конкуренції з боку компаній з іноземними інвестиціями. 8. Відсутність взаєморозуміння між різними групами політичної еліти щодо напрямків розвитку логістичного комплексу. 9. Низький рівень підприємницької активності на реконструкцію та випуск нового обладнання.
Сильні сторони (Sі) 1. Потужні виробничі можливості вітчизняних підприємств з величезною внутрішньою сировинною базою. 2. Привабливість інвестиційного клімату. 3. Збільшення кількості ефективних логістичних операторів. 4. Адаптованість та гнучкість організаційної структури логістичних систем. 5. Інженерно-комунікаційна доступність до європейських ринків. 6. Кваліфікована робоча сила. 7. Зовнішньоекономічні зв'язки регіону, розвиток транскордонного співробітництва. 8. Вигідне географічне розташування регіону. 9. Модернізація основного виробництва.	Поле СіМ стратегія: Максимізація використання сильних сторін і сприятливих можливостей.	Поле СіЗ стратегія: Максимізація використання сильних сторін і мінімізація можливих загроз.
Слабкі сторони (Wі) 1. Зменшення обсягів виробництва товарів українськими виробниками. 2. Недостатнє оновлення основних фондів. 3. Слабка система корпоративного управління. 4. Неспроможність приймати узгоджені рішення на різних рівнях влади. 5. Низький рівень розвитку матеріально-технічної бази, фундаментальних наукових досліджень. 6. Недостатня конкурентоспроможність виробництва. 7. Низький рівень інноваційної діяльності. 8. Недостатня кількість об'єктів логістичної інфраструктури складських комплексів, транспортних розв'язок. 9. Неспроможність приймати узгоджені рішення на різних рівнях влади. 10. Недолік кваліфікованих кадрів у сфері логістики, відсутність підготовки фахівців з середньою спеціальною освітою з логістики. 11. Неповне використання виробничих потужностей.	Поле СлМ стратегія: Мінімізація впливу слабких сторін і максимізація використання сприятливих можливостей.	Поле СлЗ стратегія: Мінімізація впливу слабких сторін і мінімізація можливих загроз.

Як бачимо з таблиці 2, виникають чинники, які дозволяють у наш час і в майбутньому розвивати логістичну систему регіону. До цих чинників можна зарахувати: наявність унікальних виробничих комплексів, наявність на ринку кваліфікованих фахівців з логістики, систему моніторингу і аудиту логістичної діяльності та інші. У результаті такого аналізу отримуємо план заходів, який у майбутньому буде містити стратегічну програму розвитку логістичної системи регіону. Процес розробки стратегії останньої на основі стратегічного аналізу зображено на рисунку 1.

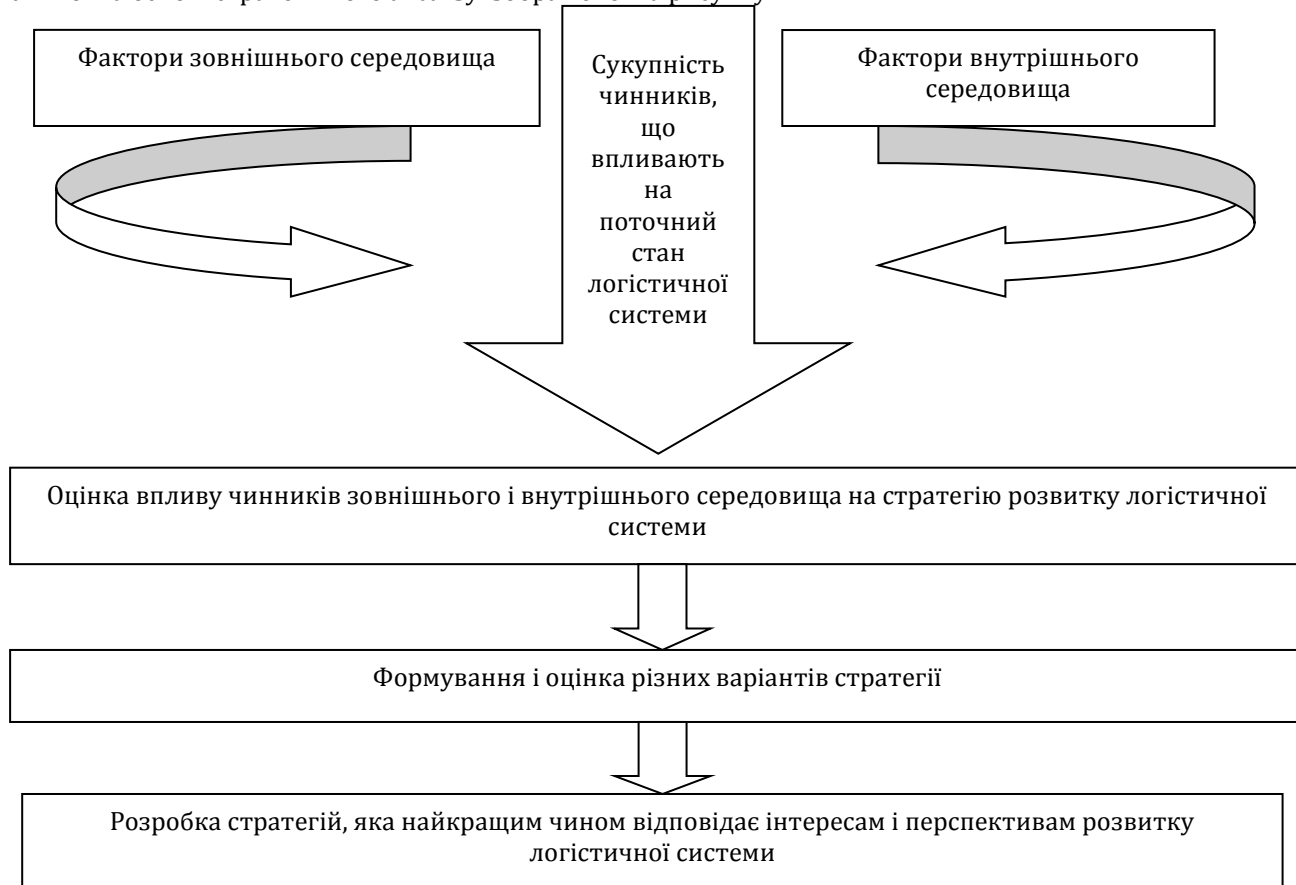

Рис. 1. Процес розробки стратегії логістичної системи

На нашу думку, стратегія повинна забезпечувати розв'язання задачі ефективної реалізації унікального географічного потенціалу регіону. Вона має стати основою і одночасно інструментом об'єднання зусиль держави і підприємницького співтовариства для вирішення перспективних економічних задач і досягнення вагомих соціально значущих результатів.

Метою стратегії, як ми вважаємо, є формування умов для стійкого соціально-економічного розвитку Дніпропетровського регіону, зростання мобільності населення і оптимізації руху товару, національної безпеки, зниження сукупних транспортних витрат економіки, підвищення конкурентоспроможності національної економіки і забезпечення позицій лідера.

На основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що стратегія спрямована на вирішення наступних задач:

- формування доступної і стійкої логістичної системи як інфраструктурного базису для забезпечення соціально-економічного зростання та забезпечення умов для реалізації потреб громадян у перевезеннях;
- зниження сукупних транспортних витрат, у тому числі за рахунок підвищення ефективності функціонування логістичної системи регіону;
- підвищення інвестиційної привабливості регіону.

Висновок та перспективи подальших розвідок

Логістична система регіону має значний потенціал для подальшого розвитку й успішного подолання наслідків економічної кризи за умови ефективного управління та повного використання наявних економічних, технологічних та організаційних ресурсів.

Список літератури

1. Офіційний веб-сайт Міністерство транспорту та зв'язків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mintrans.gov.ua>.
2. Маселко Т. Є. Проблеми управління транспортно-логістичними системами України та перспективи розвитку в контексті європейської інтеграції [Електронний ресурс] / Т. Є. Маселко, С. Г. Шевченко. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnlts/17_2/301_Maselko_17_2.pdf.
3. Новікова А. М. Україна в системі міжнародних транспортних коридорів [Текст] / А. М. Новікова. – К. : НІПМБ, 2003. – 494 с.
4. Сирийчик Т. Транспортна політика України та її наближення до норм Європейського Союзу [Текст] / Т. Сирийчик та ін. ; за ред. Марчіна Свенціцькі. – К. : Аналіт.-дорадч. центр Блакитної стрічки, 2010. – 102 с. – Режим доступу : http://www.undp.org.ua/files/en_76033Transport_System_Reform_Jun2010.pdf
5. Співаковський С. Позиції України на міжнародному ринку транспортно-експедиційних послуг [Текст] / С. Співаковський // Економіка України. – 2009. – № 1. – С. 75-78.
6. Научно-практические вопросы логистики и управления цепями поставок : препринт [Текст] / Б. К. Плоткин. – СПб. : Изд-во СПбГУЭФ, 2012. – 79 с.

References

1. The official website of the Ministry of Transport and Communications of Ukraine. (2014). Retrieved May 15, 2014, from : <http://www.mintrans.gov.ua>.
2. Maselko, T. E., Shevchenko, S. (n. d.). Problems of transport and logistics systems Ukraine and prospects in the context of European integration. Retrieved May 15, 2014, from : http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnlts/17_2/301_Maselko_17_2.pdf.
3. Novikov, A. (2003). Ukraine in the international transport corridors. - Kyiv : NIPMB.
4. Syryychyk, T. (2010). Transport Policy of Ukraine and its approximation with the European Union. – Kyiv : Analit. advisory. Blue Ribbon. Retrieved May 15, 2014, from : http://www.undp.org.ua/files/en_76033Transport_System_Reform_Jun2010.pdf
5. Spivakovsky, S. (2009). Ukraine's position in the international market of forwarding services. Economy of Ukraine, 1, 75-78.
6. Plotkin, B. K. (2012). Scientific and practical issues of logistics and supply chain management. - St. Petersburg. Univ StPSUEF.

Стаття надійшла до редакції 13.05.2014 р.